

2 NİSAN OTİZM FARKINDALIK GÜNÜ

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK SERVİSİ

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

Otizm spektrum bozukluğu ya da bilinen adıyla otizm erken çocukluk döneminde başlayan, ciddi bir gelişimsel bozukluktur. Genellikle, oturma, yürüme gibi motor becerilerin gelişiminde, boy ve kilo alımında bir sorun görülmemektedir. Otizimli çocukların dış görünüşleri diğer çocuklardan farklı değildir. Aksine güzel ve sağlıklı görünen çocuklardır.

Asıl sorun, sosyal etkileşime, iletişime zarar veren, sınırlı ilgi alanlarına ve tekrarlanan hareketlere yol açan davranışlarının bulunmasıdır. Bazen belirtiler 1 yaşından önce başlarken, bazılarında normal psiko-sosyal gelişme olup “mama, baba” gibi ilk kelimeler söylendikten sonra gelişimde gerileme, duraksama fark edilir.

Otizmin beynin yapısını ve işleyişini etkileyen sinir sistemindeki sorunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu hastalığın çocuk yetiştirme türleriyle ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyiyle bir ilgisi bulunmamaktadır

Günümüzde basit testler ile tanısı erken konulabilmektedir. Erken tanı ve uygun rehabilitasyon programı bu vakaların hayata kazandırılmasında büyük rol oynamaktadır.

Otizm belirtileri nelerdir?

Bir çocuğa otizm tanısı konulabilmesi için aşağıda sayılan belirtilerden en az 6 tanesini taşıyor olması gereklidir.

- ➔ Sosyal etkileşimde yetersizlik (göz teması kuramama, yaşlılarıyla ilgilenmeme ve oyun oynamama, normal mimik ve duygusal ifadeleri göstermeme, etkileşim başlatma ve sürdürmede zorluk)
- ➔ İletişim bozukluğu (konuşamama, aynı kelimenin sürekli tekrarı (ekolali), konuşan çocuklarla iletişim kurmaya çalışmama)
- ➔ Hayali veya sembolik oyunlar oynamama (hayali oyunlar kurmama, tekrarlayan basit aktiviteler, sürekli aynı rutin hareketleri tekrar etmek, bir nesnenin bir parçasına aşırı takıntılı olmak, duygusal olarak uyarılamama veya aşırı tepki)

Ayrıca otizmli çocuklar aşağıda sıralanan belirtilerin çoğunu gösterirler:

- Göz teması ya yoktur yada kısıtlıdır.
- Adı ile seslenince tepki vermezler
- Aşırı hareketli veya hareketsiz olabilirler.
- Çevreleri ile ilgilenmezler
- Sarılma ve öpme gibi fiziksel temastan hoşlanmazlar.
- Konuşmada gecikme vardır.
- İnsanlarla iletişim yerine cansız varlıklarla ilgilenirler.
- Topluluk içinde yaşlıları ile diyalog kurmazlar, oyunlara katılmazlar, kendilerini izole ederler.
- Konuşmayı öğrenseler bile hep aynı kelimeyi tekrar ederler.
- Konuşmayı iletişim aracı olarak kullanmazlar
- Uygun olmayan cümleler kurar kalıp gibi konuşurlar.
- Konuşma şekilleri ve ses tonları tekdüzedir.
- İlgisiz şekilde her şeye gülebilir ve kıkırdayabilirler.
- Bir cismin bir parçasına takıntı yapabilirler. (örneğin sürekli arabanın tekerleği ile oynamak)
- Bazı objelere aşırı bağlanabilirler.
- Düzen takıntıları vardır. Rutinleri bozulduğunda hırçınlaşabilirler.
- Tekrarlayan bir hareketi örneğin el çırpma, zıplama, kendi etrafında dönme, sürekli öne arkaya sallanma, kanat çırpma gibi yaparlar.
- Normal çocuklar gibi hayal kurarak oyun oynamazlar, arabaları dizer sürekli tekerini çevirirler.
- Sürekli aynı oyunları oynarlar.
- Bazıları çok inatçı ve hırçın olabilir.
- Sosyal ortama girdiklerinde aşırı korkup tepki verebilirler.
- Sıklıkla yemek yeme bozukluğu gösterirler.
- Kendilerine ve etrafındaki eşyalara zarar verebilirler.
- Tehlikeye karşı duyarsızdırlar.
- Acıya karşı duyarsızdırlar.
- Yapılan espriyi veya imayı anlamazlar.
- Normal öğrenme metotlarına duyarsızdırlar

OTİZM NEDEN OLUR?

Otizmin kesin nedeni günümüze kadar yapılan araştırmalar neticesinde henüz bulunamamıştır. Genetik ve bazı çevresel faktörler (doğum komplikasyonları, viral enfeksiyonlar ve çevre kirliliği) otizm sebebi olarak gösterilmiş ancak henüz kesin olarak ispatlanmamıştır. Beyin fonksiyonlarını ve hücre iletişimlerini bozan, nadir de olsa bazı genetik, nörometabolik (beyin kimya bozuklukları) hastalıklarda veya epilepsi gibi durumlarda otizm bulgularının görüldüğü bilinmektedir. Günümüzde aşı ile otizm arasında bir ilişki olduğu kesinlikle gösterilmemiştir

Otizm tedavisi nasıl olur?

Otizm tedavisinde erken teşhis ve tedavi büyük önem taşır. Tedavinin amacı otizmlili bireyin sosyal ve bireysel yeteneklerini geliştirmektir. Bu amaçla davranışsal eğitim ve özel terapiler uygulanır. Uygulanacak tedavinin aileye uygun olması da önemlidir. Konuşma terapisi, motor yetenekleri artırmaya yönelik terapiler, sosyal iletişim becerisini kazandırmaya yönelik terapiler uygulanan tedaviler arasındadır.

İlaçlar, depresyon, dikkat eksikliği-hiperaktivite, obsesif kompulsif bozukluk gibi otizme eşlik eden durumlarda kullanılabilir.

Otizm tedavisinde ebeveyn eğitimi de son derece önemlidir. Otizm konusunda ailelere destek veren yasal sivil toplum kuruluşları vardır.

Otizimde ailenin rolü nedir?

Otizimli çocukların ailelerine önemli bir sorumluluk düşmektedir. Hastalığın tanımlanmasından itibaren ailelerin bu durumu kabul etmesine kadar olan süreç oldukça zordur. Bu dönem ayrıca hastalığın tedavisi için de büyük önem taşımaktadır. Tedaviye başlamak için ailenin motivasyonu ve aynı zamanda sosyal çevrenin de anne babaya desteği önemlidir. Otizmli çocukların ebeveynleri öncelikle bu sorunu kabullenmekte güçlük yaşayabilir. İlk etapta öfke ve isyan gibi tepkiler gözlemlenebilmektedir. Bunlarla birlikte geleceğe yönelik kaygı da oluşabilir. Utanma, suçluluk hissi ve sonrasında kabullenme, uyum sağlama gibi durumlar görülebilir. Teşhis sonrası tedavi ile eğitim sürecine başlanıldığında ailenin profesyonel olarak destek alması ve bu sürece hazırlanması oldukça önemlidir.

Ailenin oldukça sabırlı olması gereken bu dönemde, oldukça yoğun bir emek harcandığı da bilinen gerçekler arasındadır. Ailenin çocuğunun özel olduğunu kabul etmesi ve bu konu ile ilgili eğitim, uyum süreçlerini araştırması, çocuğun geleceği için en önemli parametrelerdir. Anne babaların kendi çocukları ile aynı durumda olan ailelerle bir araya gelmeleri, çocukları için daha fazla ne yapabilecekleri konusunda fikir sahibi olmaları, bu uyum sürecine daha çok destek vermektedir. Ailelerin otizmli çocuklarını benimsemeleri ve sürece uyum sağlamalarının ardından değişen bir hayat tarzından bahsetmek mümkün olabilmektedir. Özellikle bir eğitim süreci ile otizm gerileyebilmektedir. Otizmli vakalar üzerinde yapılan birçok araştırmada, aile desteği gören çocukların topluma uyum sürecinin daha kolay olduğu ortaya konulmuştur.

Anne ve babalar otizm konusunda ne yapmalı?

Özel eğitim temelli bir tedavi ile otistik çocuklar kendine yetebilen ve toplumla uyumlu bireyler olabilir. Anne ve babalar otizmli çocuklarının herkes gibi düşünmediğini anlamalı, bu durumu kabul etmelidir. Bu durumda ebeveynlerin dikkat etmesi gerekenler şöyle sıralanmaktadır:

Çocuğunuzun düşüncelerini ve davranışlarını iyi gözlemleyerek çözmeli, öğrenmelisiniz. Neye ne zaman tepki verdiğini takip etmelisiniz.

Çocuğunuzun, kendi dünyasında mutlu olduğunu; örneğin parkta bir başka çocuğun onunla oynamadığı için üzülmediğini bilmelisiniz.

Çocuğunuzdan beklentilerinizi doğru ayarlamalısınız. Uzun soluklu bir döneme girdiğinizin farkında olmalısınız. Eğer beklentinizi aşağıya çekerseniz, çocuğunuzun sizi mutlu etmesine fırsat verebilirsiniz.

